

85-РІЧНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З ІНФЕКЦІЙНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ (ДО ЮВІЛЕЮ СТВОРЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ ДНП «ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО»)

Кузьмінов Б. П., Смольницька В. Л., Мельничук І. К.

*ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»
м. Львів, Україна*

Анотація. Упродовж 85 років з часу заснування Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни, діяльність колективу пов'язана з вирішенням завдань зниження і ліквідації ряду інфекційних захворювань.

Ключові слова: інфекційні захворювання, науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни.

Вступ. Науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни ДНП «ЛНМУ імені Данила Галицького» має славу 85-річну історію діяльності. Це важливий підсумок всього історичного шляху, здобутків наших попередників, які створили унікальні наукові школи і виховали цілу плеяду учнів та внесли вагомий вклад у *боротьбу* з інфекційними захворюваннями.

Сьогодні науковий колектив Інституту є структурним підрозділом ДНП «ЛНМУ імені Данила Галицького» та продовжує здійснювати свою місію. Основні напрямки діяльності включають наукову, лікувальну, консультативну та просвітницьку роботу. На договірних засадах виконується широкий спектр досліджень: молекулярно-генетичних, імунологічних, біохімічних, токсикологічних. В Інституті розробляються та впроваджуються нові експериментальні дослідницькі методи та підходи наукової діяльності.

Мета дослідження. За результатами ретроспективного вивчення наукових джерел, дослідити витоки та етапи становлення Інституту та його наукових здобутків, внеску у *розвиток профілактичної медицини*.

Матеріали та методи дослідження. Застосовано контент-аналіз, метод системного аналізу використаний в дослідженні з історії створення та розвитку НДІ епідеміології та гігієни та його вагомому наукового доробку. Виконання дослідження розпочато з проведення ретроспективного аналізу масиву документів, а саме наказів, постанов, архівних документів, наукових публікацій, дисертацій, рукописів, звітів про науково-дослідні роботи, історичних довідок для виявлення певних закономірностей, тенденцій та особливостей розуміння минулих подій, наукових здобутків та *встановлення хронологічної послідовності напрямків діяльності Інституту.*

Відбір джерел здійснено в Державному архіві Львівської області, архіві Львівського НДІ епідеміології та гігієни, а також у фондах наукової бібліотеки Інституту за ключовими словами: вакцина, висипний епідемічний тиф, інфекційні захворювання, епідеміологія, мікробіологія, санітарна гігієна, наукові співробітники НДІ епідеміології та гігієни.

Проаналізовано 184 джерела, у яких висвітлено матеріали про наукову й виробничу діяльність Інституту, у різні періоди його історії від створення до сьогодення.

Результати дослідження. Постановою № 677 Раднаркому УРСР від 21 травня 1940 року було дозволено Наркомату Охорони Здоров'я УРСР організувати в м. Львові санітарно-бактеріологічний інститут з науково-дослідними та виробничими функціями. Передумови до його створення беруть початок у 1921 році коли на кафедрі загальної біології медичного факультету Університету Яна Казимира у Львові, польський професор Рудольф Рудольф Стефан Вайгль (всесвітньо відомий вчений-біолог, паразитолог, мікробіолог, імунолог) створив лабораторію висипного тифу та розробив найбільш дієву вакцину для боротьби з цією грізною інфекцією [9].

Саме ліквідація епідемії висипного тифу та знищення епідемічних вогнищ за допомогою вакцини Вайгля були головним плановим завданням новоствореного Інституту. Директором призначили С. М. Терехова, а керівництво науковими дослідженнями здійснював завідувач кафедрою загальної біології Університету професор Рудольф Вайгль.

Приміщення для Інституту виділили на вул. Потоцького, 45 (тепер Чупринки, 45), на організацію виробничої частини було витрачено 1,5 млн крб., а вартість обладнання становила 3 млн крб [4].

Виробнича частина Інституту виготовляла вакцину проти висипного тифу та бактеріологічні препарати, у науковому підрозділі досліджували та вивчали питання, пов'язані з проблемами боротьби з паразитарними інфекціями. Протиепідемічні заходи у шести західних областях України здійснювала експедиція під керівництвом Генріха Мосінга [2].

Велику кількість вакцини, виготовленої до початку другої світової війни, не встигли облікувати, її використали у 1941–1944 рр.

Під час окупації Інститут вимушено змінив свою назву на Інститут дослідження тифу і вірусів Верховного командування армії (Institut für Fleckfieber und Virusforschung Oberkommando des Heeres). Були ліквідовані всі виробничі відділи, крім відділу протитифозної вакцини по методу професора Вайгля.

У зв'язку із загрозою епідемії висипного тифу німці намагалися значно розширити виробництво вакцини в Інституті.

В алфавітному списку співробітників Інституту за 1939–1944 роки, згідно документу, який опубліковано у 1944 році, під № 473 числиться керівник установи, професор Рудольф Вайгль, а під № 282 – лікар-бактеріолог, доктор медицини Генрик Мосінг [1].

Функції наукового керівника дали можливість Р. Вайглю надати роботу значній частині місцевої інтелігенції, захистити тисячі науковців та просто пересічних громадян від репресій фашистів, запобігти вивезенню молоді із закритих німцями вищих та середніх навчальних закладів на примусові роботи до Німеччини.

Бактеріолог доктор Г. Мосінг керував висипнотифозним відділом та організовував навчання годувальників вошей.

Штат працівників і донорів, для виготовлення вакцини становив до 3000 осіб. В день інфікували *R. prowazekii* до одного мільйона вошей [6].

У 1943 році Г. Мосінг, з ризиком для життя, за дорученням Р. Вайгля, таємно доставив вакцину у Варшавське гетто, щоб зупинити там епідемію висипного тифу. Вакцину масово постачали також в інші місця (Армія Крайова, Українське підпілля), там де її потребували, для полегшення людських страждань та з метою якнайширшої імунізації населення. Основне завдання команди Вайгля було служіння людям, рятування їх життя.

Спільна робота біолога Рудольфа Вайгля і доктора медичних наук Генріха Мосінга та багатьох інших талановитих науковців, які працювали у команді професора, дала результати – за кілька десятиліть, епідемічний висипний тиф практично зник завдяки вакцинації і боротьбі з педикульозом [5].

У квітні 1944 р. за наказом німецької влади Р. Вайгль вимушено емігрував до Польщі, а виробництво вакцини було припинено. Будівлю інституту на вул. Потоцького, 45 було зруйновано німецькими військами [4].

Доктор Г. Мосінг залишився у Львові, дбайливо зберіг унікальне лабораторне обладнання та біологічний матеріал, добре адаптовану до утримання в лабораторних умовах популяцію вошей *Pediculus humanus*

і штами рикетсій, які необхідні для виробництва вакцини у промисловому масштабі.

Після звільнення Львова від німецької окупації, відповідно до розпорядженням Раднаркому від 31.07.1944 року № 786, Міністерство охорони здоров'я УРСР, відновило роботу Львівського інституту епідеміології і мікробіології [10]. Тимчасово виконуючим обов'язки директора Інституту призначили Г. С. Мосінга. Для виробничих відділів і науково дослідних лабораторій було виділено п'ятиповерховий будинок на вул. Зелений, 12. Споруда збудована у 1937–1939 рр. за проєктом архітектора, професора Львівської політехніки, одного з лідерів львівської архітектурної школи Яна (Івана) Багенського (1883–1967 рр.) для Установи соціального страхування.

В підпорядкування, окрім будівлі (вул. Зелена, 12), загальною площею 8900 м², Інститут отримав: імунізаційну стайню (вул. Зелена, 14), складову майстерню (вул. Уєйського, 4), житловий будинок (вул. Красинського, 4), віварій (вул. Святого Миколая, 4), підсобне господарство у селі Каменопіль Яричівського району (100 гектарів орної землі, 3 стайні, 1 корівник, 1 склад, 4 житлові будинки) [4].

Роботу Львівського інституту епідеміології та мікробіології, відновлення його наукового потенціалу, масове виробництво вкрай необхідних для країни вакцин та сироваток, було здійснено зусиллями Г. С. Мосінга [6].

У максимально короткі терміни в Інституті було організовано відділи з виготовлення висипнотифозної вакцини методом Вайгля та методом Кронтовської, протикірної вакцини, розливочний, Пастерівський відділи, лабораторії (правцеву, особливо небезпечних інфекцій, кишкових інфекцій), музей живих культур та відновлено роботу бібліотеки [3].

Відповідно до Наказу народного комісаріату охорони здоров'я УРСР від 5 вересня 1944 року № 1863 директором Інституту було призначено С. Д. Ключко (1944–1961 рр.) [3].

Г. С. Мосінга призначили керівником рикетсійної лабораторії, потім висипного відділу № 1. Розуміючи важливість та відповідальність своєї місії він надалі продовжував виконувати покладені на нього обов'язки пов'язані з виробництвом вакцини і рикетсійних діагностиків.

У 1945 році директором з наукової частини було призначено д-р. мед. наук, професорку Л. О. Чорну, яка також була зав. імунологічною лабораторією, а консультантом висипнотифозного відділу д-р. мед. наук., професора М. М. Музику.

Чисельність наукових співробітників у той період становила 10 осіб: д-р. мед. наук Л. О. Чорна, доктор медицини Г. С. Мосінг, канд. мед. наук І. С. Кузя, д-р. мед. наук Н. І. Музика, науковці Н. Д. Вітлінський,

А. С. Гришина, М. С. Коган, С. Л. Савенкова, А. І. Прохоренко, А. І. Остриця. Більшість з них не мала навичок роботи у наукових лабораторіях і виробничих відділах. Також в Інституті працювало 98 лаборантів, з яких 75 були задіяні у виробництві вакцини методом Вайгля [4].

У 1945 році відбулося масове звільнення працівників у зв'язку з еміграцією до Польщі. Згідно архівних документів, це були співробітники, поляки, які ще напередодні війни працювали разом з Рудольфом Вайглем, а також ті які спасали своє життя працюючи в лабораторії під час війни.

Організація виробничих і науково-дослідних лабораторій проходила повільно, оскільки була недостатня кількість кваліфікованих кадрів.

Створюються відділи: пастерівський – завідувачка О. Д. Савенкова, васерманський- завідувачка К. С. Писарева, фаговий – в. о. завідувачки н. с. Н. С. Дудкіна, висипнотифозний № 2-в.о. зав. К. М. Губіна, бактеріофаговий в. о. Г. К. Сахновська, мед. статистики Р. М. Хорошина, а також гістологічний, правцевий, сировотковий, діагностичний, нементовський, імунобіологічний та лабораторії: кору – завідувачка М. С. Кац, вакцинна – завідувачка, лікар- бактеріолог А. П. Прохоренко, кишечних інфекцій та дитячих інфекцій – в. о. зав. лаб. О. С. Гришина, живих культур канд. мед. наук М. К. Войно-Ясинецька, біохімічна – в. о. завідувача М. П. Барц, потім в. о. Г. П. Гуревич, туляремії – в. о. зав. лаб. Б. Є. Спектор, дифтерійна – завідувачка А. Г. Жук, віварій – зав. Г. Гавінська, пожежна охорона – завідувач З. Стежембош.

У 1947 році в Інституті була відкрита аспірантура [3].

Основними науковими проблемами, які розробляв Львівський інститут епідеміології і мікробіології були: рикетсіози, крайова епідеміологія та патологія, інфекція та імунітет, гігієнічні нормативи та оздоровлення зовнішнього середовища.

Для погодженого розв'язання питань, обговорення головних напрямів діяльності, в роботі Інституту, а також реалізації, покладених на нього завдань та визначення стратегії його розвитку та структурних підрозділів в Інституті функціонувала Вчена рада.

У 1952 році у черговий раз Інститут було перейменовано, у Львівський інститут епідеміології, мікробіології і гігієни. Ця зміна відображала розширення сфери діяльності Інституту, включивши до нього питання дослідження ролі етіологічних чинників у розвитку екозалежних хвороб, на пошук альтернативних моделей для токсикологічних досліджень.

За 1945–1966 рр. співробітниками Інституту було виконано і захищено 33 дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та 4 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. У ці роки в Інституті функціонувала стаціонарна та заочна аспірантура.

Напрями і пріоритети наукової діяльності

Діяльність Інституту та його структура визначалися тими завданнями які стояли перед науковими закладами санітарно- епідеміологічного профілю на той час: зниження і ліквідація ряду інфекційних захворювань, оздоровлення населених місць, поліпшення умов праці.

В 1945–1950 роках було організовано виробничі відділи та науково-дослідні лабораторії. До наукової частини Інституту входили відділи: епідеміологічний – завідувачка д-р. мед. наук І. С. Давидова та санітарно-гігієнічний – д-р. мед. наук Е. С. Турецька, які мали у своєму складі лабораторії: рикетсійну – зав. доктор медицини Г. С. Мосінг, вірусологічну – канд. мед. наук К. М. Синяк, мікробіологічну – канд.мед.наук. Ю. В. Мартинюк і медичної паразитології – зав. канд. вет. наук Сутягін, пізніше канд. мед. наук В. Ф. Мелашенко, відділ гігієни праці та профзахворювань – керівник – канд. мед. наук М. М. Покровський.

Гігієнічний відділ мав лабораторії комунальної гігієни, гігієни праці та гігієни харчування.

Інститут став координатором, консультативно-методичним центром, як для органів практичної охорони здоров'я, так і для наукових закладів, по запобіганню поширенню інфекційних захворювань.

Тривалий час заступником директора з наукової роботи була д-р. мед. наук, проф. Є. О. Шабловська, за керівництва якої вивчались епідеміологічні проблеми зоонозних та паразитарних інфекційних хвороб, екологія збудників, проводився моніторинг за сибіркою та сказом.

Висипнотифозний відділ.

Висипнотифозний відділ (лабораторія рикетсійних інфекцій) створено 1940 року. Упродовж 1944–1973 років її керівником був всесвітньо відомий науковець, д-р мед. наук Г. С. Мосінг, який створив вітчизняну школу рикетсіологів. Лабораторія від 1956 року була методичним центром з висипного тифу та філіалом Всесоюзного центру з рикетсіозів, а у подальшому на її базі створено Український науково-методичний центр з рикетсіозів. За керівництва Г. С. Мосінга продовжувались започатковані проф. Р. Вайглем дослідження з проблеми висипного тифу, враховуючи високу захворюваність у повоєнні роки. Завдяки цим фундаментальним та прикладним дослідженням було визнано дві форми висипнотифозних захворювань – епідемічного висипного тифу та рецидивного висипного тифу – хвороби Брілла.

В Інституті розроблено імунобіологічні препарати з місцевих штамів рикетсій Провачека, виділених Г. С. Мосінгом у 1940–1950 роках, які виготовлялися на базі виробничої частини: «Діагностикум рикетсійний Провачека для РА» та «Антиген рикетсійний Провачека для РНГА». Саме

ці єдині вітчизняні препарати використовувалися в Україні для своєчасної лабораторної діагностики висипного тифу та рецидивної форми – хвороби Брілла. Також ґрунтовно вивчалися питання етіології, клініки та епідеміології інших рикетсіозів – п'ятиденної (траншейної) гарячки та пароксизмального рикетсіозу

З 1973 р., після виходу на пенсію Г. С. Мосінга, лабораторію рикетсійних інфекцій очолив – д-р. мед. наук, професор М. Д. Климчук, згодом керівниками лабораторії стали його учні – канд. мед. наук І. І. Курганова, канд. мед. наук З. Г. Кушнір, канд. мед. наук І. Д. Генік.

Лабораторія анаеробних інфекцій

Професор Л. О. Чорна заснувала лабораторію і створила наукову школу анаеробних інфекцій. З 1944 року проводились дослідження епідеміологічних та мікробіологічних особливостей правця мирного часу. Було підтверджено гіпотезу про можливість інфікування людини вегетативними формами збудника *Clostridium tetani*, обґрунтовано природно-ендемічний характер поширення правця (Л. О. Чорна, С. С. Чумаченко); обґрунтовано доцільність внутрішньоартеріального введення протиправцевої антитоксичної сироватки для лікування хворих з тяжкими випадками правця (Я. І. Алексевич).

Під керівництвом професора Л. О. Чорної видані вкрай важливі для того часу накази Української РСР про заходи боротьби та ліквідації правця мирного часу, а в Інституті створено Республіканський центр по боротьбі з правцем, який функціонує і до нині.

Лабораторія вірусних інфекцій

У 50-і роки минулого століття в Інституті, канд. мед. наук К. М. Синяком, здійснені перші дослідження з вивчення гарячки Ку на заході України. Під його керівництвом у 1956 році було створено вірусологічну лабораторію.

Основними науковими напрямками діяльності цієї лабораторії був кір, поліомієліт, грип та нейроінфекції, які на той час уже становили серйозну загрозу для здоров'я населення західної України.

З 1959 р. вірусологічна лабораторія стала організаційно-методичним центром республіки з проведення масової імунізації дітей живою вакциною проти поліомієліту. На базі цієї лабораторії був створений Республіканський консультативно-методичний центр специфічної профілактики поліомієліту.

У 1960-х роках розпочались дослідження з вивчення кровосисних членистоногих у західних областях України (канд. біол. наук. М. Дудкіна), на основі яких було виявлено циркуляцію збудників кліщового енцефаліту, що послужило початком вивченням його епідеміології та розробки заходів з профілактики.

З 1960 року під керівництвом канд. біол. наук. Ю. В. Мартинюка, канд. біол. наук. І. О. Емдіної, проводилося лабораторне та епідеміологічне вивчення КУ – рикетсіозу та було доведено значне поширення КУ-гарячки у Львівській області.

У 1968 р. на базі вірусологічної лабораторії було створено лабораторію вірусних інфекцій під керівництвом канд. біол. наук. А. І. Урин. З 1974 р. по 1978 р. керівництво лабораторією вірусних інфекцій здійснювала д-р мед. наук Є.О. Шабловська, з 1979 р. – канд. мед. наук М. Б. Максимович. У 1984 році лабораторія була ліквідована.

З 1986 року у Львівському НДІ епідеміології та гігієни в спеціалізованій лабораторії під керівництвом д-р. мед. наук М. Б. Максимовича, почали здійснювати цілеспрямовані дослідження КУ-гарячки. В подальшому керівництво лабораторією здійснював канд. мед. наук З. Г. Кушнір. Наукові співробітники Н. Г. Бек та м. н. с Т. С. Луцик проводили дослідження поширеності *Coxiella burnetii* не лише у межах західного регіону України, а також у центральних та південних областях. Отримані результати дозволили поповнити існуючі знання про реальне значення гарячки Ку у захворюваності населення України та визначити напрямки подальших наукових, лікувально-діагностичних та протиепідемічних заходів.

Лабораторія природо-вогнищевих інфекцій

У 1968 році на базі вірусологічної лабораторії утворено лабораторію природо-вогнищевих інфекцій (згодом – трансмісивних вірусних інфекцій) під керівництвом професора І. А. Винограда (1968–2002 рр.), який до останніх днів життя був завідувачем лабораторії, а від 1978 р. одночасно – заступником директора з наукової роботи інституту.

В лабораторії проводилися пріоритетні фундаментальні дослідження та отримані унікальні дані щодо екології арбовірусів, епідеміології особливо-небезпечних арбовірусних інфекцій в Україні, створено наукову школу арбовірусологів.

Встановлено наявність природних вогнищ арбовірусів кліщового енцефаліту Західного Нілу, Сіндбіс, серологічної групи Каліфорнійського енцефаліту, Батаї, Укуніємі, Трібеч-Кемерово, активність яких проявляється спорадичними випадками та спалахами захворювань людей.

Вперше досліджено механізми передачі арбовірусів у популяції кровосисних комарів в Українському Поліссі, розкрито особливості механізмів формування природних вогнищ «комариних» арбовірусів (Г. В. Білецька); встановлено особливості формування природних вогнищ «кліщових» арбовірусів на прикладі вірусу Укуніємі у Закарпатті (М. В. Пальчевський).

В середині 80-х років були започатковані наукові дослідження із вивчення нових для України арбовірусних інфекцій, які викликаються

хантавірусами і клінічно проявляються як геморагічна гарячка з нирковим синдромом.

У лабораторії проводилися дослідженнями зі скринінгу хіміопрепаратів і індукторів інтерферону для екстреної неспецифічної профілактики арбовірусних захворювань.

Лабораторія трансмісивних вірусних інфекцій у 1990-х роках за ініціативи та під керівництвом канд.біол. наук Г. В. Білецької стала однією з перших дослідників хвороби Лайма в Україні (канд. мед. наук О. Б. Семенишин) та гранулоцитарного анаплазмозу людини (І. І. Бень).

Від 2002 р. лабораторію очолював канд.мед.наук І. М. Лозинський (2002–2018 рр.). За цей час виявлені та визначені за ступенем епідемічної небезпеки нові природні вогнища арбовірусів кліщового енцефаліту, Західного Нілу, серологічної групи Каліфорнійського енцефаліту, Кримської – Конго геморагічної гарячки, хантавірусів – збудників геморагічної гарячки з нирковим синдромом.

З 2005 року на базі Інституту функціонують Українські науково – методичні центри з кліщового вірусного енцефаліту та природно вогнищевих хвороб арбовірусної етіології, з проблем іксодових кліщових бореліозів, з рикетсійних інфекцій, які очолювали канд. мед. наук. І. М. Лозинський, канд. біол.наук Г. В. Білецька, канд. мед. наук І. І. Курганова.

Епідеміолого-дослідницька лабораторія

Від 2010 року по 2014 рік лабораторія працювала під керівництвом завідувачки, канд. мед. наук О. Б. Семенишин. Основними напрямками роботи були дослідження з епідеміології бактерійних та рикетсійних інфекцій в Україні з використанням молекулярно-генетичних, мікробіологічних та імуносерологічних методів для раннього виявлення захворювань на ці інфекції, індикації та ідентифікації збудників, прогнозування епідемічної ситуації та розробки заходів зі зниження епідемічного потенціалу цих інфекцій. Для проведення досліджень використовувалася апаратура придбана в 2010 році в межах українсько-американського проєкту зменшення біологічної загрози в Україні.

Епідеміологічний відділ

Наукова тематика епідеміологічного відділу під керівництвом канд. мед. наук І. С. Давидової, включала вивчення кишкових, дитячих та вірусних інфекцій, лептоспірозів, малярії та гельмінтозів на території західних областей України.

Роботу з боротьби з дифтерією очолювала І. С. Давидова, за її керівництва працювали молоді вчені О. М. Костюковська, К. В. Акулінічева, Г. В. Швайдецька, Є. І. Хлян.

Відбулося поетапне проведення заходів з боротьби з дифтерією, розроблено нову схему імунізації дітей зі скороченими інтервалами між ревакцинаціями та введенням додаткових ревакцинацій.

У 70-х роках минулого сторіччя дослідження з проблем дифтерійної інфекції були припинені.

У 1986 році роботу відділу було відновлено, як Лабораторії дифтерії, під керівництвом д-р. мед. наук, професорки О. М. Костюковської, яка довела, що нетоксигенні форми збудника забезпечують стабільність виду *Corynebacterium diphtheriae* на тлі зниження циркуляції токсигенних форм серед високоімунного населення.

Від 1992 року лабораторію очолила канд. мед. наук О. А. Гладка. Робота лабораторії спрямовувалася на подолання епідемії дифтерії, а Інститут визначений як головна установа в Україні з питань імунопрофілактики цієї інфекції. У 2007 р. на базі лабораторії створено філіал Музею-Депозитарію патогенних для людини мікроорганізмів ІЕІХ ім. Л. В. Громашевського. Лабораторія дифтерії володіє унікальною колекцією штамів *Corynebacterium diphtheriae*, яка налічує біля 300 культур, виділених з різних джерел на різних етапах епідпроцесу. Від 2016 року лабораторію очолює н. с. О. І. Мотика.

Лабораторія мікробіології

Лабораторію мікробіології створено у 1964 році. Очолювала лабораторію (з 1964 по 1996 рр.) д-р. мед. наук, професорка Л. В. Колотілова – видатна науковиця в галузі медичної мікробіології.

Одним з напрямів наукових досліджень лабораторії було вивчення етіологічної структури та епідеміологічних особливостей кашлюка, паракашлюка в умовах специфічної профілактики (Л. В. Колотілова, О. І. Куриленко). Від 1972 року наукові дослідження лабораторії були спрямованими на вивчення мікроценозу верхніх дихальних шляхів у нормі та за респіраторної патології, удосконалення лабораторної діагностики та ідентифікацію збудників бактеріальних респіраторних інфекцій. Вперше в історії вітчизняної медицини були розроблені критерії порівняльної оцінки стану мікроценозу носоглотки у нормі та за респіраторної патології. Значне місце посідали розробки з проблеми внутрішньолікарняних інфекцій та впливу на їх перебіг гіпербаричної оксигенації.

У 80-х роках лабораторія мікробіології була Всесоюзним науковим методичним центром з організації заходів, спрямованих на зниження захворювання та профілактику менінгіту, удосконалення лабораторної діагностики збудників менінгіту.

З 1999 року лабораторію мікробіології очолювала канд. мед. наук О. О. Тарасюк.

Санітарно- гігієнічний відділ

На базі гігієнічного відділу, який понад 30 років очолювала д-р мед. наук, проф. Е. С. Турецька, вивчалася біологічна дія факторів довкілля на організм людини у селітебних зонах та на виробництві, роль продуктів харчування (мікроелементи, вітаміни) у функціональному стані організму. У відділі працювали відомі науковці: д-р мед. наук, професор Г. І. Столмакова, кандидати мед. наук: М. М. Покровський, К. П. Новікова, Н. Н. Сахновська, Л. І. Брилинський, А. К. Беккер, І. О. Нагірна, Н. В. Безсмертна, Р. С. Кузів, Р. І. Ладанівський, В. Е. Кармазін, Л. І. Євдокимова, І. Д. Оббаріус, А. В. Вербінець, Я. Г. Борис, В. А. Пластунов, Я. Г. Кишко.

Завдяки комплексним науковим дослідженням отримано узагальнені дані з гігієнічної оцінки нових галузей промисловості Львівщини, стану довкілля у зоні розміщення гірничо-хімічних комбінатів; розроблено рекомендації з профілактичного харчування працівників; обґрунтовано гранично допустимі концентрації пилу сірчаної руди у повітрі виробничих приміщень; обґрунтовувалися гранично допустимі концентрації хімічних речовин в атмосферному повітрі та воді водойм. У 1972 році канд. мед. наук М. М. Ратпан створив санітарно-токсикологічну лабораторію, як господарсько-розрахункову, з нормування хімічних речовин у воді водойм. У 2002 році завідувачкою лабораторії було призначено н. с. О. Ю. Андрейко. В лабораторії проводилися санітарно-хімічні дослідження формальдегідовмісних матеріалів, дослідження харчових ароматизаторів як об'єктів санітарно-епідеміологічної експертизи та проводилася гігієнічна оцінка в'язкості хімічних речовин у воді водойм.

У лабораторії гігієни харчування *під керівництвом професорки* Г. І. Столмакової вивчалась роль аліментарного фактора у виникненні ендемічного зоба *у Львівській області*.

Наприкінці 70-років минулого століття лабораторії гігієни праці та гігієни харчування були реорганізовані в лабораторію комунальної та промислової гігієни.

В кінці минулого століття лабораторія промислової та комунальної гігієни реорганізована в лабораторію екологічних проблем людини, завідувачкою якої, з 2003 р., було призначено канд. мед. наук Г. В. Шишку. На основі багаторічних експериментальних та епідеміологічних досліджень співробітниками лабораторії доведена актуальність нового напрямку досліджень – мікроекології, визначені індикаторні екометаболічні та мікроекологічні показники стану здоров'я населення, що проживає в екологічно несприятливих умовах антропогенного забруднення викидами та відходами підприємств вугільної та хімічної промисловості Львівщини.

Не менш важливими були дослідження, пов'язані з вивченням особливостей поширеності йододєфіцитних захворювань залежно від екологічної ситуації в регіоні. Наукові дослідження в лабораторії виконувалися спільно з лабораторією санітарної мікробіології.

Організаційно-методичний відділ

Організаційно-методичний відділ під керівництвом – канд.мед.наук В. Болховітянової, пізніше канд.мед.наук А. В. Вербінця проводив аналіз захворюваності в закріплених за інститутом областях, семінари, здійснював контроль за впровадженням у практику виконаних в Інституті наукових праць.

Відділ епідеміології, клініки туберкульозу та неспецифічних захворювань легень

У 1988 році, на виконання рішення колегії МОЗ СРСР від 21.09.1988 р., протокол № 28-7 і наказу МОЗ СРСР від 26.10.88 р., до Львівського науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни було приєднано «Львівський НДІ туберкульозу МОЗ України», як структурний підрозділ – відділ епідеміології, клініки туберкульозу і неспецифічних захворювань легень. Очолив відділ д-р мед. наук, професор В. М. Борис, який працював над розробкою та удосконаленням способів профілактики та лікування туберкульозу у дітей.

У колишньому НДІ туберкульозу працювали такі відомі вчені: д-ри мед. наук, професори Д. Л. Бронштейн, І. Т. Стукало, Ю. В. Кулачковський, Б. М. Ковалів, А. М. Хома-Лемішко, А. М. Хома, В. Ф. Подусовський, М. О. Черткова, М. М. Савула, О. Ф. Гавриленко, Ж. З. Характер, І. Г. Ільницький, Р. Й. Кенс, Л. М. Литвин, В. М. Борис, О. Д. Луцик, Є. І. Дзись, д.м.н. М. І. Сахелашвілі, О. П. Костик, Л. І. Миколишин, Р. І. Сибірна. Славні традиції науковців фтизіатрів львівської школи у боротьбі з епідемією туберкульозу продовжили кандидати мед. наук О. В. Павленко, І. М. Стасюк, Г. А. Іванов, К. А. Максимович, О. В. Любінець, О. А. Ткач, Н. Л. Криворученко, І. С. Садовий, О. С. Снітинська, Л. К. Голубченко, Н. Р. Гречуха, М. К. Новосад, І. Д. Самуляк, О. Я. Заверуха, У. Б. Чуловська, Д. В. Стеблецов, Н. М. Гелетій, кан. біол. наук: К. Д. Мажак і І. Л. Платонова.

Науковцями відділу проводилися наукові обґрунтування та пошук нових підходів з виявлення, профілактики та лікування туберкульозу легень, розроблялися нові та вдосконалюються існуючі методи діагностики, профілактики та лікування.

Наукова бібліотека

Бібліотека Інституту розпочала свою діяльність від дня заснування Львівського інституту епідеміології та мікробіології у 1940 році.

Фонд бібліотеки був сформований з подарованих книг приватних зібрань переданих професором Р. Вайглем (медичні видання німецькою, польською та іншими мовами), доктором медичних наук Г. Мосінгом та іншими співробітниками лабораторії.

У роки Другої світової війни бібліотека була знищена з усім майном, документацією та печатками, про що свідчать архівні документи.

У 1944 році в Інституті було відновлено роботу бібліотеки та було розпочато формування фонду з повернутих книг, які були у читачів і збереглися, з фонду бібліотеки яка існувала до 1944 року [6].

Від часу заснування бібліотеки змінилося не одне покоління бібліотекарів. Служінню бібліотеці багато з них віддали значну частину свого життя. Це завідувачки бібліотеки, які працювали у різні роки від дня її заснування – Є. В. Лейтан Є. І. Мельнікова, Є. М. Лобанова, А. М. Ахмедова.

Виробнича частина

Створення виробничих відділів та оснащення їх необхідним обладнання та підготовкою спеціалістів для керівництва бакпрепаратами були завершені в 1944 році. І вже на початку 1945 року це був самостійний підрозділ зі всіма службами.

Профіль і обсяг роботи виробничого відділу в першій повоєнній п'ятирічці визначалася необхідністю ліквідації тяжкого епідемічного наслідку війни – вогнищ паразитарних тифів, натуральної віспи, шлунково-кишкових та дитячих інфекцій.

Одним з перших виробничих відділів в Інституті був відділ з виготовлення висипнотифозної вакцини. Після цього були створені й розпочали випуск продукції проти кору і пастерівський відділ, а також відділ по випуску діагностичному. У 1946 році було відкрито ще 4 відділи, а саме – вакцинний, вісповий, відділи з виготовлення вакцини БЦЖ і бактеріофагів. У 1947 році виробнича частина вже була великим підприємством і мала 9 виробничих відділів: вакцинний, сироватковий, дифанатоксинний, бактеріофаговий, висипнотифозний, протикоревий, пастерівський, вісповий, БЦЖ.

За перший десяток повоєнних років роботи Інституту було налагоджено випуск цілої низки вакцин, сироваток, діагностичних препаратів, удосконалювалась техніка та якість бактерійних препаратів. Впродовж багатьох років виготовлялася висипнотифозна, антирабїчна, дизентерійний бактеріофаг, черевнотифозний фаг, сироватка проти кору, віспенний детрит, дифтерійний анатоксин та ін.

Крім виробничих відділів функціонувала бактеріологічна кухня, віварій, складувна майстерня.

Після передачі виробничих відділів під керівництво Головного управління медичної промисловості у 1950 році почалося згортання виробництва, яке тривало протягом наступних років. З 1955 року випускалася тільки сироватка проти кору, антирабічна вакцина та антибіотик мікроцид.

Виготовлялися два імунобіологічні препарати «Діагностикум рикетсійний Провачека для реакції аглютинації» та «Антиген рикетсійний Провачека для реакції непрямой гемаглютинації». Саме ці єдині вітчизняні препарати використовувалися в практиці лікувально-профілактичних та санітарно-епідеміологічних установ України для лабораторної діагностики висипного тифу та його рецидивної форми – хвороби Брілла. Обидва діагностичні препарати виготовлялись з місцевих штамів рикетсій Провачека, які виділені доктором Г. С. Мосінгом в 1940–1950 роках.

У 1956 році була проведена підготовча робота по випуску БЦЖ і дифанатоксина.

У 1957–1958 роках було заплановано організація відділу по виробництву гама-глобуліну з плацентарної крові.

Виробничий підрозділ НДІ епідеміології, мікробіології та гігієни відповідно до Наказу № 777 від 06 грудня 1960 року було реорганізовано в окреме самостійне підприємство – Завод бактерійних препаратів Львівського науково-дослідного інституту епідеміології, мікробіології та гігієни МОЗ України.

Під керівництвом директорки Н. Надєждіної підприємство випускало протикоревий гамма-глобулін, плазмол, протикорову і протигрипозну сироватку, дифтерійний анатоксин, рикетсіозний діагностикум та різні поживні середовища. В 1963 на заводі було освоєно виробництво ферменту глюкозооксидази.

З 1978 року виробничий відділ Інституту став функціонувати як самостійне підприємство – ДП «Львівдіалік».

Сьогодення наукової діяльності НДІ епідеміології та гігієни, пріоритети та шляхи реалізації

Згідно з наказом МОЗ України від 10.07.2017 року № 776 «Про реорганізацію Державної установи «Львівський науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни МОЗ України» та Наказом ЛНМУ ім. Данила Галицького від 29.12.2017 року № 3581-з «Про створення структурного підрозділу НДІ епідеміології та гігієни ЛНМУ імені Данила Галицького», 18 лютого 2018 року Інститут реорганізовано шляхом приєднання до Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та призначено директором інституту д-р. мед. наук, професора Б. П. Кузьміна [7; 8].

До кадрового складу Університету відповідно до Наказу ЛНМУ ім. Данила Галицького від 16.02.2018 року № 48-к були зараховані 92 співробітники.

Упродовж 2019 року, після погодження з МОЗ України, Державною архітектурно-будівельною інспекцією України, Управлінням архітектури і урбаністики Львівської міської ради (адже корпус Інституту є пам'яткою архітектури), були виконані ремонтно-реставраційні роботи.

Метою діяльності НДІ епідеміології та гігієни є вивчення епідемічного процесу та розробка сучасних, удосконалення існуючих методів діагностики, профілактики, лікування інфекційних захворювань вірусної, рикетсійної та бактеріальної етіології, гігієнічних проблем екології людини; вивчення токсикологічних особливостей хімічних речовин, їх дії на здоров'я людини, наукове обґрунтування нормативів та стандартів з перелічених проблем, підготовка та підвищення кваліфікації наукових кадрів.

Високий фаховий рівень науковців Інституту, їх систематична участь в наукових форумах як в Україні, так і за кордоном, підвищення кваліфікації на курсах спеціалізації сприяють зростанню якості результатів науково-дослідних робіт.

Для реалізації мети та завдань, наведених у Положенні про НДІ епідеміології та гігієни упродовж 2019 року було проведено реорганізацію роботи лабораторій за напрямками діяльності та створено Експериментальний лабораторний центр.

28 січня 2020 року Експериментальний лабораторний центр НДІ епідеміології та гігієни ЛНМУ ім. Данила Галицького був акредитований для проведення молекулярно-генетичних, мікробіологічних, імунологічних та біохімічних досліджень.

3 02 квітня 2020 року на прохання Львівської обласної адміністрації та адміністрації міста Львова Експериментальний лабораторний центр НДІ епідеміології та гігієни було залучено для боротьби з коронавірусною інфекцією COVID-19 у Львівській області.

З врахуванням досвіду діагностичної роботи отриманого під час пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 були підготовлені і скеровані в МОЗ України документи для отримання змін в ліцензію на медичну практику Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Також було змінено назву Експериментально лабораторного центру на Лікувально-діагностичний центр – багатoproфільний підрозділ, який об'єднує три складові закладу вищої медичної освіти – освіта, наука і лікувальна робота, що інтегруються на благо збереження здоров'я населення.

Сьогодні у структурних підрозділах Інституту працюють фахові науковці та виконують наукові дослідження з наступних напрямків:

Лабораторія природно-вогнищевих трансмісивних інфекцій вивчає віруліцидну активність дезінфекційних препаратів – завідувач канд. мед. наук М. М. Козловський;

Лабораторія вакцинокерованих та інших бактерійних інфекцій здійснює оцінку антимікробної, педікульозної активності дезінфекційних препаратів; вивчення особливостей формування мікробіому організму людини під впливом нутрицевтиків та медикаментозних чинників – завідувачка н. с. О. І. Мотика

Лабораторія санітарної токсикології проводить дослідження токсикологічних властивостей лікарських субстанцій, косметичних засобів, шкідливих хімічних речовин та пестицидів, проводить розробку альтернативних методів оцінки токсичності та наукове обґрунтування гігієнічних регламентів шкідливих хімічних речовин в об'єктах навколишнього середовища – завідувачка н. с. Н. Ф. Лукасевич

Лабораторія імунологічних досліджень туберкульозу, інфекційних і паразитарних захворювань проводить дослідження методом імуноферментного аналізу (ІФА) – завідувачка канд. мед. наук О. А. Ткач

Лабораторія молекулярно-генетичних досліджень проводить дослідження методом полімеразно-ланцюгової реакції (ПЛР) – завідувачка н. с. М. В. Бончужна.

На базах лабораторій НДІ епідеміології та гігієни проводяться планові науково-дослідні роботи кафедрами університету.

Наукова бібліотека сучасний інформаційний, науковий та культурно-просвітницький осередок університету – зав. бібліотеки В. Смольницька.

На сучасному етапі бібліотека трансформує *усі сегменти своєї діяльності*, що призводить до розширення спектра бібліотечних продуктів та послуг для користувачів, реалізовує нові напрямки роботи – музейну діяльність та історико-просвітницькі проекти, які є одним із складових елементів системи науково-освітньої діяльності Університету.

Протягом 2019–2024 років було створено три Музеї з унікальними колекціями та *експозиціями*, які постійно поповнюються новими експонатами. На підставі зібраного матеріалу та документів проводиться просвітницька робота для здобувачів вищої освіти, учнів шкіл та інших освітніх закладів, а також тих хто цікавиться історією медицини.

• **«Музей доктора медичних наук Генріха Станіславовича Мосінга»** – відомого вченого епідеміолога, видатного діяча ХХ століття – священника, лікаря, доктора медицини, який працював у стінах Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни впродовж 43 років.

- «Музей «Вайгльовці» – відображає історію створення та виготовлення вакцини проти висипного епідемічного тифу.

- «Музей історії Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни» – це славетний шлях, 85 літня історія зародження, становлення та розвитку науково-дослідної діяльності інституту з унікальними науковими школами та непересічними здобутками, пам'ять та шана про науковців які працювали в ньому та внесли вагомий науковий внесок у розвиток вітчизняної науки.

Міжнародна співпраця Інституту важлива складова його діяльності. Здійснюється вона в напрямках наукової співпраці із **давніми і новими закордонними партнерами** для отримання досвіду і підтримки. Зокрема це участь у міжнародних конференціях, семінарах, а також поглиблення науково-технічної співпраці та пошуку партнерств для виконання спільних наукових проєктів.

Щорічно в Інституті проводяться науково-практичні конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми гігієни, епідеміології, мікробіології та туберкульозу» та «Актуальні проблеми профілактичної медицини та медичної екології», метою яких є інтенсифікація зусиль з координації регіонального та міжнародного співробітництва в удосконаленні підходів до профілактики, діагностики та лікування інфекційних захворювань вірусної і бактеріальної етіології в умовах сьогодення, а також екологічних та техногенних патологій, санітарної та профілактичної медицини.

За результатами наукових форумів видаються збірники з матеріалами конференцій, друковані та електронні.

Результати наукової діяльності Інституту знайшли втілення у виданні 3 монографій: Кузьмінов Б. П., Сагайдаковський М. М., Смольницька В. Л. «Видатний епідеміолог XX сторіччя Генріх Мосінг. Сторінки наукового життя = Wybitny epidemiolog XX wieku Henryk Mosing. Życie naukowe» (2020 рік), Кузьмінов Б. П., Смольницька В. Л. «Генріх Мосінг – погляд крізь призму часу». (До сторіччя створення Рудольфом Вайглем лабораторії висипного епідемічного тифу у Львові) (2021 рік), Kuzminow B. P., Smolnycka W. L. Mosing – spojrzenie przez pryzmat czasu. (Z okazji stulecia założenia przez Rudolfa Weigla g laboratorium epidemicznego tyfusu plamistego we Lwowie) (2023 рік).

Збірник наукових праць «Актуальні проблеми профілактичної медицини», який Інститут видає спільно з Центральною науково-дослідною лабораторією та лабораторією промислової токсикології, з 2024 року отримав статус фахового, категорії «Б».

Сьогодні перед НДІ епідеміології та гігієни ДНП «ЛНМУ імені Данила Галицького» постає низка нових дослідницьких завдань, різних типів, що

служує базовим підґрунтям для подальших рівнів науково-дослідницької роботи.

Науковий колектив інституту має цінний досвід за основними напрямками наукових досліджень мікробіологічних, вірусологічних та токсиколого-гігієнічних, здійснює розробку та затверджує в МОЗ України медико-санітарні нормативи шкідливих хімічних речовин у об'єктах навколишнього середовища. Згідно сфери акредитації працівники Лікувально-діагностичного центру проводять бактеріологічні дослідження, дослідження по визначенню активності запального процесу, дослідження загального аналізу крові, надаються консультації лікарями терапевтами та інфекціоністами.

Часовий відрізок у 85 років позначений вагомими досягненнями його співробітників. Колектив Інституту продовжує писати славні сторінки історії, реалізуючи плани і завдання які стоять перед ним.

У різні роки діяльності Інститут очолювали директори:

1940 р. С. М. Терехов,

1944 р. д-р медицини Г. С. Мосінг,

1944–1961 рр. канд. мед. наук С. Д. Ключко,

1961 по 1971 рр. д-р. мед. наук, професорка Г. І. Столмакова,

1971 по 1974 рр. канд. мед. наук В. С. Петрус,

1974 по 1977 рр. д-р. мед. наук В. В. Смірнов,

1977 по 2003 рр. д-р. мед. наук, професор І. Н. Безкопильний,

2003 по 2016 рр. канд. мед. наук О. О. Тарасюк,

2016 по 2018 рр. канд. мед. наук І. М. Лозинський,

2018 року і дотепер д-р. мед. наук., професор Б. П. Кузьмінов.

Найближчі перспективи Інституту пов'язані з розвитком і поглибленням вивченням закономірностей виникнення, функціонування та епідемічного прояву природних вогнищ небезпечних бактеріальних і вірусних інфекцій; з вивченням генетичної різноманітності бактеріальних і вірусних патогенів; з розробкою нових технологій епідеміологічного, мікробіологічного і молекулярно-генетичного моніторингу збудників інфекційних хвороб.

Висновки. На всіх етапах історії та становлення НДІ епідеміології та гігієни розвивалась його наукова діяльність, виникали відомі наукові школи, їх очолювали вчені які зробили вагомий внесок у розвиток *епідеміологічної, мікробіологічної та гігієнічної науки*. Пріоритетним напрямом виконання науково-дослідних робіт була і залишається профілактична спрямованість, що сприяє запобіганню виникнення спалахів інфекційних захворювань та забезпечення епідемічного благополуччя в країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Alphabetical list of 507 persons employed in prof. Rudolf Stefan Weigl Institute (1939–1944) and professions of some of them after WWII (according to the document “Professor Rudolf Stefan Weigl and his Institute for Epidemic Typhus in Lwow in the years 1939–1944”. Published by Muzeum Arsenal. Wrocław, 1994. URL: <http://www.lwow.home.pl/weigl/weiglowsky.html> (Last accessed 01.07.2025).
2. Вайгль Рудольф. Плоди багаторічних шукань [Вільна Україна. 24.04.1941]. Zbruc.eu URL: <https://zbruc.eu/node/50896> (Дата звернення 01.07.2025).
3. Историческая справка на фонд Львовского научно-исследовательского института эпидемиологии и микробиологии. Июнь 1976 г. *Архів Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни ЛНМУ ім. Данила Галицького*. Ф. Р-1860, Историческая справка. Оп. 2. Арк. 1–7.
4. Ключко С. Д. Отчет о деятельности Института Эпидемиологии и Микробиологии за 1944 год. *Архів Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни ЛНМУ імені Данила Галицького*. Ф. Р-1860, оп. 1, стр. 2.
5. Кузьмінов Б., Смольницька В. Генріх Мосінг – погляд крізь призму часу (До сторіччя створення Рудольфом Вайглем лабораторії епідемічного висипного тифу у Львові). Дрогобич : Коло, 2021. 104 с.
6. Мосінг Г. С. До 110-х роковин з дня народження професора Рудольфа Вайгля. *Мікробіологічний журнал*. 1994. Т. 56, № 3. С. 98–100.
7. Наказ МОЗ України від 10.07.2017 року № 776 «Про реорганізацію Державної установи «Львівський науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни МОЗ України». Київ : МОЗ, 2017. 4 с.
8. Наказ ЛНМУ ім. Данила Галицького від 29.12.2017 року № 3581-з «Про створення структурного підрозділу НДІ епідеміології та гігієни ЛНМУ імені Данила Галицького», 1 лютого 2018 року. Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2017. 6 с.
9. Постанова № 677 Ради народних комісарів УРСР. Про організацію санітарно-бактеріологічного інституту Наркомздоров'я УРСР у м. Львові. 21 травня 1940 року м. Київ. *Державний архів Львівської області*. Ф. Р-221. Оп. 1. Спр. 40.
10. Рада Народних Комісарів УРСР. Розпорядження Ч: 786. 31 липня 1944 року м. Київ. *Архів Науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни ЛНМУ імені Данила Галицького*. Ф. Р-1860. Оп. 1. Спр. 421. Спр. 17.

REFERENCES

1. Alphabetical list of 507 persons employed in prof. Rudolf Stefan Weigl Institute (1939–1944) and professions of some of them after WWII (according to the document “Professor Rudolf Stefan Weigl and his Institute for Epidemic Typhus in Lwow in the years 1939–1944”. (1994). Published by Muzeum Arsenal. Wrocław. URL: <http://www.lwow.home.pl/weigl/weiglowsky.html> (Last accessed 01.07.2025).
2. Vaigl, Rudolf. (1941, April 24) Plody bahatorichnykh shukan [Vilna Ukraina 24.04.1941]. [The result of many years of searching by R. Weigl *Free Ukraine*. 24.04.1941]. Zbruc.eu. URL: <https://zbruc.eu/node/50896> (Last accessed 01.07.2025). Journalism-future [in Ukrainian].

3. Ystorycheskaia spravka na fond Lvovskoho nauchno-yssledovatskoho ynstytuta epydemyolohyy y mykrobyolohyy, Iyun' 1976 g. [Historical background of the Lviv Research Institute of Epidemiology and Microbiology. June 1976]. (Fund P-1860 Historical background, Inventori 2, P. 1–7. Archive Research Institute of Epidemiology and Hygiene of Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv [in Ukrainian]).

4. Kliuzko, SD. Otchet o deialnosti Ynstytuta Epydemyolohyy y Mykrobyolohyy za 1944 hod [Report on the activities of the Institute of Epidemiology and Microbiology for 1944] (Fund R-1860, Inventori.1, File.2. Archive Research Institute of Epidemiology and Hygiene of Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv [in Ukrainian]).

5. Kuzminov, B., & Smolnytska, V. (2021). Henrikh Mosinh – pohliad kriz pryzmu chasu (Do storichchia stvorennia Rudolfom Vaihlem laboratorii epidemichnoho vysypnoho tyfu u Lvovi) [Heinrich Mosing – a view through the prism of time (To the centenary of the creation by Rudolf Weigl of the epidemic typhus laboratory in Lviv)]. Drohobych: Kolo. 104 p. [in Ukrainian].

6. Mosinh, HS. (1994) Do 110-kh rokovyn z dnia narodzhennia profesora Rudolfa Vaiglia. [To the 110th anniversary of the birth of Professor Rudolf Weigl]. *Mikrobiolohichnyi zhurnal*, 56 (3), 98–100. [in Ukrainian].

7. Nakaz MOZ Ukrainy vid 10.07.2017 roku № 776 “Pro reorhanizatsiiu Derzhavnoi ustanovy “Lvivskiyi naukovo-doslidnyi instytut epidemiolohii ta hihiieny MOZ Ukrainy” [Order of the Ministry of Health of Ukraine № 776 July 10, 2017 “On the reorganization of the State Institution “Lviv Scientific Research Institute of Epidemiology and Hygiene of the Ministry of Health of Ukraine”] (2017) № 776 July 10, 2017. Kyiv : MOZ, 6 [in Ukrainian].

8. Nakaz LNMU im. Danyla Halytskoho vid 29.12.2017 roku № 3581-z “Pro stvorennia strukturnoho pidrozdilu NDI epidemiolohii ta hihiieny LNMU imeni Danyla Halytskoho”, 18 liutoho 2018 roku [Order of the Danylo Halytskyi National Medical University of Medicine dated December 29, 2017 № 3581-z “On the creation of a structural subdivision of the National Institute of Epidemiology and Hygiene of the Danylo Halytskyi National Medical University”] (2017) February 1, 2018. Lviv : LNMU im. Danyla Halytskoho, 6 p. [in Ukrainian].

9. Postanova № 677 Rady narodnykh komisariv URSR. Pro ohranizatsiiu sanitarno-bakteriolohichnoho instytutu Narkomzdorovia URSR u m. Lvovi. 21 travnia 1940 roku m. Kyiv. [Resolution No. 677 of the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR. On the organization of the Sanitary and Bacteriological Institute of the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR in Lviv. May 21, 2040 Kyiv] (Fund P-221. Inventori.1. File 40. State Archives of Lviv Region, Lviv [in Ukrainian]).

10. Pada Narodnykh Komisariv USSP. Pozporiadzhennia Ch: 786. 31 lypnia 1944 roku m. Kyiv [Council of People's Commissars of the USSR. Decree № 786. July 31, 1944, Kyiv]. (Fund P-1860. Inventori 1. File 421, P. 17. Archive Research Institute of Epidemiology and Hygiene of Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv [in Ukrainian]).

**85 YEARS OF EXPERIENCE IN FIGHTING INFECTIOUS DISEASES
(TO THE ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT OF THE
SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE OF EPIDEMIOLOGY
AND HYGIENE DNP “LVIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER DANIL HALYTSKY”)**

Kuzminov B. P., Smolnytska V. L., Melnychuk I. K.

***Abstract.** For 85 years since the founding of the Scientific Research Institute of Epidemiology and Hygiene, the activities of the team have been related to solving the problems of reducing and eliminating a number of infectious diseases.*

***Key words:** infectious diseases, epidemic typhus, epidemiology, microbiology, sanitary hygiene, preventive medicine.*

**85 LAT DOŚWIADCZENIA W ZWALCZANIU CHORÓB
ZAKAŹNYCH (w rocznicę powstania NAUKOWO-BADAWCZEGO
INSTYTUTU EPIDEMIOLOGII I HIGIENY
DNP “LWOWSKI NARODOWY UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. DANIELA HALICKIEGO”)**

Kuzminov B. P., Smolnytska W.L., Melnychuk I. K.

***Streszczenie.** Od 85 lat od założenia Instytutu Badań Naukowych Epidemiologii i Higieny działalność zespołu jest związana z rozwiązywaniem problemów ograniczania i eliminowania szeregu chorób zakaźnych.*

***Słowa kluczowe:** choroby zakaźne, tyfus plamisty, epidemiologia, mikrobiologia, higiena sanitarna, medycyna zapobiegawcza.*

Кузьмінов Б. П. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8693-1046>,
+38 0980196889, kuzminovborys@gmail.com

Смольницька В. Л. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3875-4356>